

ES investicijos į savivaldybių kultūros paveldą: principai, strateginės nuostatos ir projektų finansavimo sąlygos

*Strateginio planavimo ir kontrolės departamento
Europos Sąjungos paramos skyrius*

2016 m. gegužės 26 d., Kaunas

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Investicijų į kultūros paveldą tikslas ir remiamos veiklos

Tikslas – veiklos pokytis, siekiant aukštesnės kultūros paslaugų kokybės, prieinamumo ir interaktyvumo, didesnės jų pridėtinės vertės ir paklausos kūrimo, skatinant papildomus lankytojų srautus sutvarkytuose vertingiausiuose bei didžiausią ekonominės vertės visuomenei sukūrimo potencialą turinčiuose kultūros paveldo objektuose, darniai pritaikant juos šiuolaikinės visuomenės poreikiams.

Remiamos veiklos – Kultūros paveldo objektų kompleksiškas sutvarkymas ir pritaikymas kultūrinėms ir su jomis susijusioms edukacinėms, ekonominėms, socialinėms ir kt. reikmėms, siekiant išsaugoti bei atskleisti vertingąsias paveldo objektų savybes ir sudaryti prielaidas lankytojų srautų didinimui, kurti naujas ir plėtoti esamas veiklas, įtraukti vietas, kūrybines bendruomenes, padidinti Lietuvos gyventojų ir turistų susidomėjimą kultūros paveldu.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Investicijomis į kultūros paveldą sprendžiamos problemos

Atlikus tvarkomuosius paveldosaugos ir (arba) statybos darbus, siekiant išsaugoti bei atskleisti vertingąsias paveldo objektų savybes, bus sudarytos prielaidos didinti lankytojų srautą kuriant naujas ir plėtojant esamas veiklas, įtraukiant vietas, kūrybines bendruomenes, didinant gyventojų susidomėjimą kultūros paveldu, gerinant Lietuvos, kaip patrauklios turizmui šalies, įvaizdį, tokiu būdu paverčiant kultūros paveldo objektus traukos centrais.

Investicijos turėtų įgalinti visuomenės ir vietos bendruomenės poreikiams pritaikyti **regionui didžiausią ekonominės ir socialinės naudos potencialą turinčius kultūros paveldo objektus**. Projektai turėtų būti iš esmės sprendžiamos Veiksmų programos 5.4.1 uždavinyje įvardintos problemos: nepakankamai patenkinti gyventojų kultūriniai poreikiai, žemas gyventojų susidomėjimas kultūros paveldo objektais, nepakankamas paveldo vertybių, kaip ekonominio resurso, potencialo išnaudojimas.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Kultūros objektų aktualizavimo 2014-2020 m. programa: investavimo principai

- Naujas požiūris į investicijų efektyvumą - investicijos į infrastruktūrą turi tarnauti geresnei kultūros paslaugos kokybei - skaičiuosime ne (tik) paveldo objektus, bet lankytojus ir dalyvius;
- Aktualizuosim esamą kultūros infrastruktūrą - nestatysim naujos;
- Restauruosim ir kompleksiškai tvarkysim esamus paveldo objektus - neatkursim sunykusio, neišlikusio kultūros paveldo;
- Derinsim investicijas iš skirtingų finansavimo šaltinių (pvz. iš kultūros infrastruktūros ir energinio efektyvumo priemonių, ES ir VIP).

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Projektų atrankos principai

- Bendrieji reikalavimai – bendri kultūros paveldo ir kultūros infrastruktūros objektams;
- Specialieji reikalavimai pagal kultūros sritis: bibliotekoms, muziejams, teatrams, kultūros įstaigoms, kinui, kultūros centrams, kultūros paveldui.
- Reikalavimai orientuoti į investicijų efektyvumą = kultūros veiklos pokyčiui būtinų investicijų ir jų sukuriamos naudos visuomenei (papildomų apsilankymų objekte trukmės) santykį.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Bendrieji reikalavimai (23.1 – ekonominė vertė)

Objektas kurs ekonominę vertę visuomenei bent vienu iš būdų:

- 1) objektas bus pritaikytas kultūrinei veiklai, užtikrinant teikiamų kultūros paslaugų ir produktų kokybę, prieinamumą, siekiant įtraukti kuo didesnę visuomenės dalį ir kuo įvairesnes tikslines grupes, išlaikyti esamus ir (arba) sukurti papildomus (naujus) lankytojų ir (arba) dalyvių srautus;
- 2) objektas didins miesto ar regiono patrauklumą vietos gyventojams ir (arba) investicijoms ir (arba) vietos verslo plėtrai (pvz. pritrauks daugiau turistų, skatins naujų darbo vietų kūrimą, pagerins gyvenimo aplinką ir kokybę).

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Bendrieji reikalavimai (23.2 - naujumas)

Objekte bus vykdoma naujo turinio, kokybės, formos ir (arba) apimties kultūros veikla derinant tradicines ir naujausias technologijas ir (ar) netechnologinius kūrybinius sprendimus bent vienu iš būdų:

- 1) objekto veiklose bus naudojamos šiuolaikinės technologijos, pvz., įrengtos interaktyvios ekspozicijos, taikomi inovatyvūs sprendimai, visuomenė informuojama ir paslaugos reklamuojamos pasitelkiant socialinius tinklus, išmaniųjų įrenginių programėles ir pan.;
- 2) objekto veikloje kuriamos naujos skaitmeninės paslaugos ar produktai;
- 3) objekto veiklose bus taikomi netechnologiniai kūrybiniai sprendimai, leidžiantys pagerinti teikiamų kultūros paslaugų ar pristatomų, platinamų kultūros produktų turinį, kokybę, apimtį ir (ar) prieinamumą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Bendrieji reikalavimai (23.3 - verslumas)

Objekte bus vystomos kultūros ir kūrybinės industrijos (KKI) bent vienu iš būdų:

- 1) objekte bus vykdomos KKI veiklos, skirtos kultūros produktų ar paslaugų žinomumo, prieinamumo, informacijos sklaidos, komunikacijos gerinimui ir patrauklumo vartotojui didinimui (pvz. objekte bus kavinė, su objekto kultūros turiniu susijusi parduotuvė ar pan.);
- 2) objekte įsikurs KKI klasteris, kūrybinė laboratorija, kultūros inovacijų centras, menų inkubatorius, kūrybinė rezidencija ar kita KKI veiklos forma, skatinanti verslumą;
- 3) objekte vyks meno ir verslo, taip pat meno (arba KKI ir mokslo atstovų bendradarbiavimo veiklos;
- 4) objekte bus stiprinami personalo ir (arba) kūrybinių bei kultūros paslaugų teikėjų, kūrybinio turinio prodiuserių ir/ ar kitų meno kūrėjų gebėjimai, ugdomi jų projektų valdymo ir/ ar verslumo įgūdžiai.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Bendrieji reikalavimai (23.4 – efektyvus resursų valdymas)

Objektas užtikrins efektyvų viešosios infrastruktūros resursų panaudojimą, didins kultūros paslaugų koncentravimą ir tinklaveiką bent vienu iš būdų:

- 1) aktualizuotas objektas prisidės prie viešosios infrastruktūros optimizavimo, t. y. į objektą bus perkeltos iki tol kituose pastatuose veikusios viešojo sektoriaus įstaigos ar tam tikros jų funkcijos;
- 2) investicijos į objektą papildys, užbaigs ar sukurs pridėtinę vertę ankstesnėms investicijoms, t. y. panaudojus ES fondų investicijas objekte galės būti užbaigti aktualizavimo darbai ir objektas pradės pilnavertiškai funkcionuoti;
- 3) bus užtikrinta objekto tinklaveika – plėtojamos bendros veiklos ir (ar) paslaugos su kitais regione, Lietuvoje ar Europoje esančiais objektais, renginiais, organizacijomis;
- 4) objekte bus teikiamos kompleksinės kultūros paslaugos (pvz., bibliotekos, muziejaus ir kultūros centro) arba veiks kelios kultūros įstaigos ar organizacijos.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Bendrieji reikalavimai (23.5 – socialinė nauda)

Objektas tarnaus visuomenės edukacijos, mokymosi visą gyvenimą, socialinės įtraukties funkcijoms bent vienu iš būdų:

- 1) objekte bus įgyvendinamos neformalaus ugdymo programos vaikams, jaunimui ir suaugusiems, skatinant jų saviraišką, domėjimąsi kultūra, menu ir (ar) mokslu, motyvaciją mokytis ir tobulėti;
- 2) objekte bus įgyvendinamos bendros programos su formaliojo švietimo įstaigomis, taip siekiant praturtinti įprastą mokymosi procesą, ugdyti vaikų kūrybiškumą;
- 3) bus vykdomos veiklos, skirtos pritraukti socialinės atskirties visuomenės grupes;
- 4) objekte vykdomos veiklos prisidės prie profesionalaus meno sklaidos regionuose;
- 5) bus įgyvendinamos informacinio ir medijų raštingumo programos įvairioms gyventojų grupėms.

Specialieji reikalavimai kultūros paveldui

- 24.1. Objektas yra svarbus regiono ir (ar) valstybės raidos procesams ir yra **išskirtinės kultūrinės vertės** (įtrauktas į Kultūros vertybių registrą);
- 24.2. Bus sukurti **papildomi (nauji) lankytojų srautai** pasitelkiant rinkodaros priemones;
- 24.3. Bus užtikrinta **informacijos sklaida apie objekto reikšmę**, didinamas objekto žinomumas, populiarumas (pvz., objekte bus organizuojami mokymai, konferencijos, ekskursijos, informaciniai renginiai, supažindinantys visuomenę su vertingosiomis kultūros paveldo objekto savybėmis);
- 24.4. Bus užtikrintas **objekto prieinamumas**, atvirumas visuomenei ir lankytojams;
- 24.5. Visuomenei bus **atskleidžiama informacija apie neišlikusias, sunaikintas ar visuomenei neprieinamas objekto dalis** ar erdves, pasitelkiant virtualaus atkūrimo, kitus technologinius ar kūrybinius sprendimus.

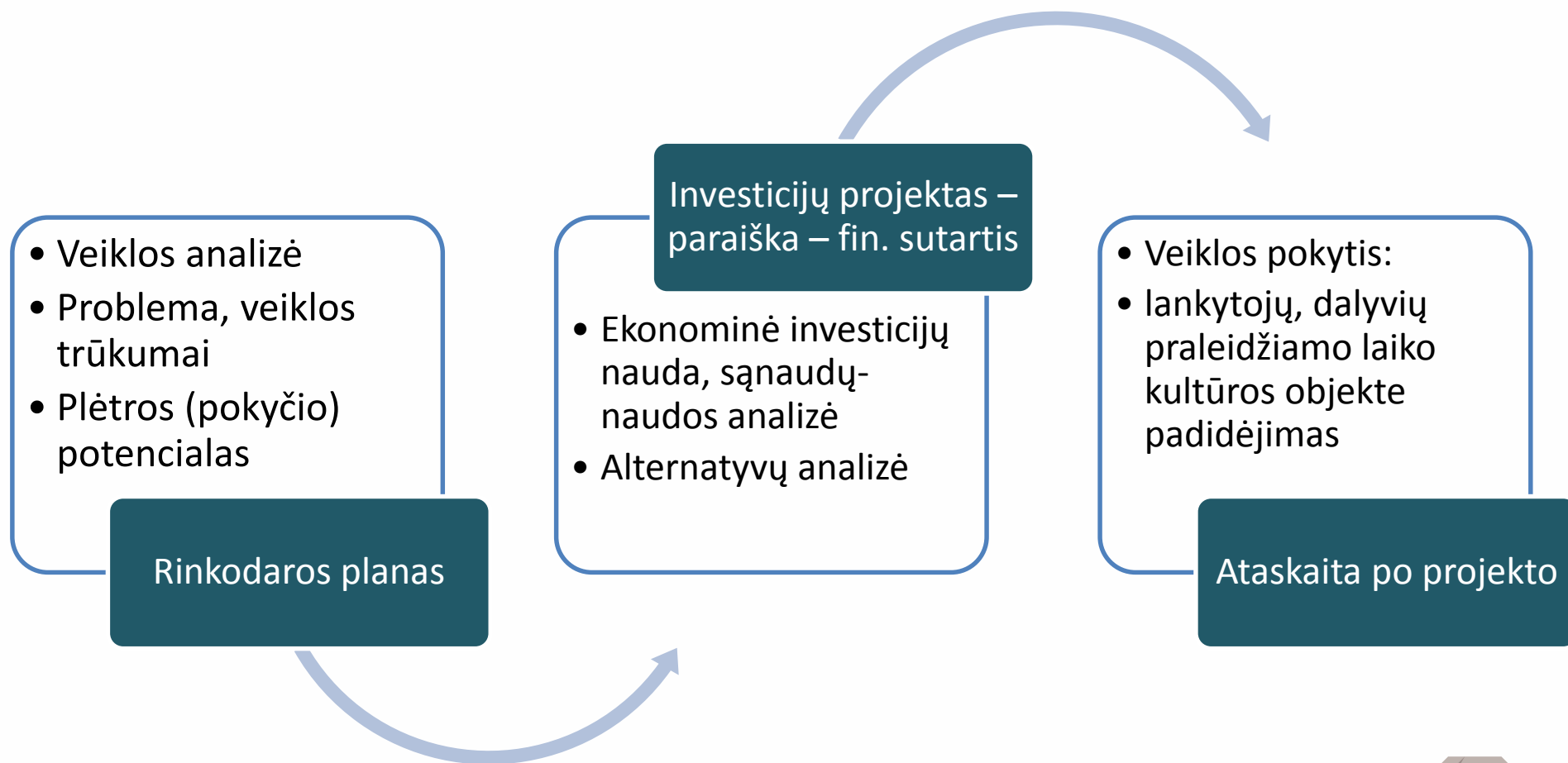
Specialieji reikalavimai sakraliniam kultūros paveldui

Sakralinio paveldo objektams netaikomi bendrieji reikalavimai, tačiau taikomi specialieji reikalavimai kultūros paveldui ir bent vienas papildomų reikalavimų sakraliniam paveldui:

24.6.1. ypatingai svarbiems sakralinio paveldo objektams suteiktas prioritetas vienu iš Vyriausybės nutarimų: 1) 2014 m. liepos 16 d. nutarimu Nr. 690 „Dėl Šv. Jono Pauliaus II piligrimų kelio“; 2) Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 940 „Dėl Žemaičių krikšto“ arba 3) Vyriausybės 2008 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 1212 „Bernardinų takais“;

24.6.2. objektas bus pritaikytas ne tik liturgijai, bet ir kitoms visuomenei aktualioms, piligrimų, bendruomenių reikmėms, bus atvertas kultūros paveldo lankytojams tiek, kiek tai dera su objekto sakraline paskirtimi.

Investicijų efektyvumo sąlyga – veiklos pokytis

Veiksmų programos prioriteto 5.4.1 uždavinio stebėsenos rezultato rodikliai

- Lietuvos gyventojų, bent kartą per pastaruosius 12 mėn. apsilankusių kultūros paveldo objekte, dalis;
- Numatomo apsilankymų remiamuose kultūros ir gamtos paveldo objektuose bei turistų traukos vietose skaičiaus padidėjimas;
- Sutvarkyti, įrengti ir pritaikyti lankymui gamtos ir kultūros paveldo objektai ir teritorijos

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Projekto stebėsenos rodikliai

Lankytojų praleisto laiko objekte padidėjimas dėl investicijų į paveldo objektą:

- nurodomas ir pagrindžiamas: *rinkodaros plane* → *investiciniame projekte* → *projekto paraiškoje*;
- stebimas visą investicijų gyvybingumo laikotarpį (15 m.).

Sutvarkyti, įrengti ir pritaikyti lankymui kultūros objektai:

- Rodiklis laikomas pasiektu, kai projekto veiklų įgyvendinimo pabaigoje pasirašomas statybos užbaigimo ir / ar įrangos priėmimo-perdavimo dokumentas.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Horizontaliųjų principų įgyvendinimas: lyčių lygybė ir nediskriminavimas

Negali būti numatyti projekto apribojimai, kurie turėtų neigiamą poveikį lyčių lygybės ir nediskriminavimo principų įgyvendinimui.

Projektai, kuriuose numatoma atnaujinti pastatus **atliekant paprastojo remonto darbus**, pareiškėjas paraiškoje privalo numatyti ir projekte įgyvendinti bent vieną Statybos techninių reikalavimų reglamente STR 2.03.01:2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“ nurodytą priemonę.

Pareiškėjas visus planuojamus sprendinius ir priemones, susijusias su šio horizontalaus principo įgyvendinimu, turi aprašyti investicijų projekte.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Pritaikymo žmonėms su negalia geroji praktika (I)

- Pritaikytos parkavimo vietos
- Žmonėms su judėjimo sutrikimais/ vežimėliais pritaikytos įėjimo durys
- Koncertų salėse/ teatruose įrengiamos kėdės, pritaikytos neįgaliesiems su vežimėliais (tam tikras skaičius) ir/ arba lengvai išrenkamos kėdės žmonėms, kurie renginio metu pageidauja likti vežimėlyje
- Neįgaliesiems pritaikyti tualetai
- Liftai/ eskalatoriai žmonėms, kurie dėl medicininių priežasčių negali naudotis laiptais.
- Parodų salėse, fojė įrengiami suoliukai senjorams/ žmonėms su judėjimo sutrikimais
- Vežimėliai nemokamam naudojimui renginio metu transportuoti žmones su negalia iki vietos salėje

Pritaikymo žmonėms su negalia geroji praktika (II)

- Renginio audio transliacija per ausines/ tiesiogiai į klausos aparatą
- Vietos arti scenos
- Atskirais atvejais įrengiamas ekranas scenos šone, kuriame transliuojami spektaklio subtitrai

- Stambiu šriftu atspausdintos programos
- Stambiu šriftu atspausdinti muziejų eksponatų aprašymai Programos atspausdintos Brailio raštu
- Audio gidai
- Vietos arti scenos
- Vietos pritaikytos žmonėms su šunimis- vedliais

Horizontaliųjų principų įgyvendinimas: darnus vystymasis

Neturi būti numatyti projekto veiksmai, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi principo įgyvendinimui.

Planuojant viešuosius pirkimus, rekomenduojama numatyti galimybę taikyti minimalius aplinkos apsaugos kriterijus:

- elektros lemputėms, patalpų apšvietimui,
- projektavimo paslaugoms,
- statybos darbams,
- statybinėms medžiagoms ir santechnikos įrangai,
- kietosioms grindų dangoms.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Priemonės „Aktualizuoti savivaldybių kultūros paveldą“ PFSA terminai

- Regioninių projektų sąrašo sudarymas visam numatytam priemonės lėšų limitui (regionų kvotoms) - iki **2016-12-31**
- Sutarčių sudarymas visam numatytam priemonės lėšų limitui (regionų kvotoms) - iki **2018-06-30**

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

